

पीतात्मा स्वर्णवर्णी शरीरः यत्पूर्वोत्तरादित्योहिरण्यकेश आत्रणत्वात्सर्वेष्ववर्णेष्वनुत्कृष्टः ८९ परमात्मा अन्तमयप्राणमयमनोमयचि ज्ञानमयानन्दमेयेभ्यःपञ्चभ्यो मेभ्य आत्मभ्योऽन्यःषष्ठ आनन्दमात्रस्वरूपः ९० प्रयतात्मात्राहन्वितः ९१ प्रधानधृतत्रियुगात्मकजगत्कारणप्रधानाख्यमज्ञानं तदधिष्ठानमृतः ९२ सर्वपापवर्षमुच्यते तत्सृष्टुदिक्षु ऊर्ध्वं चमुच्येत्यस्य तत्तिर्यक्च ऊर्ध्वं च ९३ अक्षः त्रीणि सोमस्वर्यादिरूपाणि अक्षाणि त्रेत्राण्यस्य ९४ धर्मसाधारणो वरः पुण्यानु रूपप्रसादात्मा ९५ ॥१३९॥ चराचरा आरलयोरेक्यात् चलाचलात्मा दित्विपेयाश्चलाचल इति श्रुत्युक्तौ पावाहृत्यनावृति स्मा कर्मानुरूपः प्रसादानुरूपो योगीप्यमेवेति नामद्वयार्थः ९६ स्वस्मात्सामार्गद्वयो गोचरस्वरूपः ९७ अमृतो मरणवर्जितो निष्कामः गोचरः पृथिवीपतिर्यर्थः तस्य ईश्वरः

क्षरूपं फलं दातुं समर्थः ९८ साध्याः देवानामपि देवाः तेषामपि ऋषिः आचार्यः साध्यर्षिः ९९ वस्मः देवताविशेषः उपरि चरसराज्ञो व्यासृष्यं तस्यैव विशेषणं आदित्य इति अदितेः पुत्रो वस्मर्नमित्यर्थः १०० इति नव मंत्रातकं विवस्वान् विशेषेण वस्ते आच्छादयत्येन भवनमिति विवः अत्राज्जालं तद्वान् सूर्यतेदति सविता कृतो बहुलमिति वार्तिकाल्कर्मणि तच्च बाहुलकान् यज्ञोऽभिषूयमाणः अमृतः सोमः अंबाहं वसिष्ठे देवसोमे

पीतात्मा परमात्मा च प्रयतात्मा प्रधानधृत ॥ सर्वपापवर्षमुच्यते ॥ अमृतो गोचरेश्वरः ॥ साध्यर्षिर्वरादित्यो विवस्वान्सवितामृतः ६ ॥४०॥ व्यासः सर्गः स्वर्गः क्षेत्रो विस्तरः पर्ययो नरः ॥ ऋतुः संवत्सरो मासः पक्षः संख्या समापनः ८ ॥४१॥ कला काष्ठा लवामात्रा मुहूर्तहीहः क्षपाः क्षणाः ॥ विश्वक्षेत्रं प्रजाबीजं लिङ्गमाद्यस्तु निर्गमः ५ ॥४२॥

तिमंत्रलिङ्गान् अपामसोमममृता आभूमेति अमृतत्वसाधनत्वश्रुतेः स्वसोमस्य विवस्वान् तन्मृतत्वं क्षेत्रं तेन त्रिपदमेकं नाम १ ॥१४०॥ व्यासः पुराणेतिहासहेः स्रष्टा २ सर्गः तस्यैव मृत्युपुराणादिभ्यस्त्रिचोषणैकं संक्षेपं विस्तर इति च स्मृत्रादिरूपो भाष्यादिरूप इत्यर्थः इदमपि त्रिपदं नाम एवं सति होमैकं नाम मनेपेचा एवं मे त्रयश्च ॥ ओं सां गीयस्मसे क्षेपाय विस्तराय स्वाहेति ओं नमः सर्गो यस्य संक्षेपाय विस्तराय त्विच भूरमेयेव पृथिव्ये च महते च स्वर्गेति वदनं कपदं तोष्य कनामत्वं क्षेत्रं ३ पर्ययो नरः परितः अयं ते व्याप्नोतीति पर्ययः सच न गोजीवः समष्टिजीवो वैश्वानर इत्यर्थः ४ ऋतुः ५ संवत्सरः ६ मासः ७ पक्षः ८ संख्या समापनः ऋतादि संख्या समाप्तिरूपं संक्रान्तिदोषपूर्णमासादिरूपः ९ ॥१४१॥ कलाः १० काष्ठा ११ लवाः १२ मात्रा १३ मुहूर्तहीहः क्षपा इति समाप्तं नाम १४ क्षणाः ऋत्वाद्याः कालावयवाः स्पष्टार्थाः १५ विश्वक्षेत्रं इच्छस्यालवालचिन्मात्रं १६ प्रजाबीजं प्रजानां बीजं मायाविशिष्टं चैतन्यरूपं अयत्तं १७ लिङ्गं महत्तत्त्वं १८ साद्यो निर्गमः अंकुररूपी अहमिति प्रथमो ध्यासः १९ ॥१४२॥